

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Materiam successionis Testamentariæ, & Legitimæ,
nec non Parochorum, Regularium, & Patronorum jura,
aliaque ad rem Liturgicam spectantia ...**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1740

Titulus XLI. De Celebratione Missarum, & Sacramento Eucharistiæ, &
Divinis Officiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63798](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63798)

ptismi, si Ecclesia fuerit Baptismalis, cum etiam in loco interdicto permiffa fit. *cap. fin. de Sent. Excommun. in 6.* Pax Jordan *d. tit. num. 139.* Van-Espen *part. 2. tit. 16. cap. 4.*

24 Quæres II. Per quem Ecclesia polluta reconciliari debeat? Resp. si solenniter fuit consecrata, reconciliatorem fieri debere per Episcopum Ordinarium *cap. 9. h. t.* nec alteri inferiori Sacerdoti sive per delegationem sive per consuetudinem hanc facultatem acquiri posse, cum sit actus jurisdictionis, & Ordinis Episcopalis *d. cap. 9.* Pax Jordan *d. l. num. 158.* Van-Espen

d. cap. num. 21. § 23. ubi aliam rationem assignat. Sin vero Ecclesia nondum consecrata, sed tantum auctoritate Episcopi ædificata modis supra memoratis violata fuerit, probabiliter etiam à simplici Sacerdote per solam aquam benedictam reconciliari poterit. *arg. cap. fin. h. t.* ubi talis Ecclesia tantum aqua exorcizata lavari jubetur sine mentione salis & vini, vel Episcopi. Navarr. *h. t. Consil. 1. num. 2.* Pannorm. ad *cap. fin. h. t.* Hæc, quæ hætenus de Ecclesiis dicta sunt, etiam de Cæmeteriis intelligenda veniunt. Pax Jordan *d. loc. num. 165.*

TITULUS XLI.

De Celebratione Missarum, & Sacramento Eucharistiæ, & Divinis Officiis.

PRæcipuus Liturgiæ actus in Ecclesia nostra est Sacrosanctum Missæ Sacrificium, & admirabile Eucharistiæ Sacramentum. S. Ambrosius *Epist. 33. ad Marcellam* S. Augustinus *Serm. 251. de Tempor.* Quapropter, cum in *tit. præced. de Ecclesiis, & Altaribus* egerimus, quatenus utraque eum in finem consecrantur, ut Divina hæc Mysteria summa Religione tractentur; idcirco convenienti Ordine de SS. Missæ Sacrificio sub præsentis Rubricæ Canonica dispectio suscipitur. Nos paucula duntaxat grana de Augustissimi hujus Mysterii copioso acervo è principalioribus præsentis Tituli capitulis collecta exponemus, cætera ad forum Theologicum remittentes. In fine hæreticorum errores, quos Boehmerus cum aliis Sectariis circa hoc punctum fidei propugnat, confutabimus.

§. I.

§. I.

Selectiores hujus Tituli Canones explicantur.

S U M M A R I A.

1. *Missæ duntaxat semel in die celebrari potest.* 2. *Excepto Festo Nativitatis Domini.* 3. *Et in casu necessitatis.* 4. *Quæ causa, quod in Sacrificio Missæ vinum aqua misceri debeat?* 5. 6. *Duæ Objectiones dissolvuntur.* 7. *An aqua in Sanguinem Christi mediate vel immediate convertatur, remissive.* 8. *Sacerdos in peccato mortali sicte celebrans gravissime peccat.* 9. *Quare in pane azymo consecratio fiat?* 10. *Ex qua materia Calices confici debeant?* 11. *De Horis Canonicis remissive.*

Inter Textus sub hac Rubrica positos præcipue expendi meretur cap. 3. ubi Innocentius III. statuit, ut quilibet Sacerdos nonnisi semel in die Missam celebret, & quidem tempore antemeridiano, non vero de nocte. Concil. Trident. Sess. 22. de observ. & evitand. in Celebr. Miss. cujus tamen temporis ratio non fuit habita in primitiva Ecclesia. V. Clericat. de Sacrament. Euchar. decis. 13. num. 1. & 2. Quod olim plures Missæ una die à Sacerdote dici potuerint, constat ex Concilio Toletano, quod refertur in cap. 11. de Consecrat. dist. 1. ex Concilio Triburiensi, & Salegustadensi. Gonzalez ad cit. cap. 3. h. t. num. 3. Huic repetitæ Missarum celebrationi causam dedit penuria Sacerdotum, aucto dein Presbyterorum numero, mos invaluit, ut qualibet die una duntaxat Missa celebraretur cap. 3. & 12. h. t. Gonzalez dist. loc.

Ab hoc regulari Ordine deflectitur in Festo Nativitatis Domini, in quo ex speciali indulto cuilibet Sacerdoti tres Missas dicere conceditur cit. cap. 3. h. t. olim etiam in aliis Festivitatibus, ut Resurrectionis Domini, SS.

Petri, & Pauli, S. Joannis, & aliorum plures Missas dicere permissum fuit, ut testatur Strabo de Eccles. Offic. cap. 21. Card. Baronius in Martyrolog. ad diem 24. Junii. Card. Bona rer. Liturg. lib. 1. cap. 18. num. 7. Cur vero tale indulgentum pro Festo Nativitatis Domini emanaverit, complures rationes afferuntur. Unam reddit Hugo à S. Victore lib. 3. de Special. Miss. observ. cap. 5. ut scilicet per tres Missas triplex mundi status denotetur. Primus legis nature ab orbe condito usque ad Moysen, cui prima Missa in nocte respondet, quia tempus ante legem quasi nox fuerat, nec lege, nec Prophetis illuminata. Alter legis scriptæ à Moyse usque ad Christi mortem, cui Missa sub auroram congruit, quia tempus sub lege quasi aurora fuit, nec penitus lege carens, nec plene legem obtinens. Tertius legis gratiæ à Christo usque ad Consummationem sæculi, cui convenit Missa tertia de die, quia tempus gratiæ diei pleno comparatur, & ideo in illa Missa vera lux advenisse probatur, cum puer nobis natus esse nuntiatur. Gonzalez ad cit. cap. 3. h. t. n. 1. Aliam hujus prærogativæ rationem af-

C c c 2

fert

fert S. Thomas *part. 3. Q. 73. artic. 2. ad 2.* & Vivianus *ad cit. cap. 3.* quos consule. Interim, ne hoc privilegium in abusum degeneret, caveant Sacerdotes, ne in ipsa nocte omnes tres Missas successive dicant, nec communicent fideles per expressas declarationes Cardinalium, quas refert Clericatus *de Evcharist. Sacram. Decis. 13. num. 20.* ubi id nequidem regularibus permissum esse legitur.

3 Multiplicare Missæ Sacrificia in uno die quandoque Sacerdotem necessitas urget, & ideo casum necessitatis exceptum legimus in *sepe cit. cap. 3. b. t.* Ejusmodi necessitas videtur esse, si unus Parochus duas Ecclesias sibi commendatas habeat, & populum ad unum commodè convocare non possit. Concilium *Emerit. Can. 19.* alios casus exceptos assignant Moralistæ, de quibus consule Gonzalez *ad d. cap. 3. b. t. num. 2.* Illud emergente casu necessitatis Sacerdoti bis eodem die celebranti notandum & observandum est, ut ne in prima Missa ablutionem sumat, ut sic jejunos citra irreverentiam alterum Sacrificium peragere valeat *cap. 5. b. t.* quia à primordiis Ecclesiæ obtinuit, ut Sacrosanctum Mysterium nonnisi à Sacerdotibus jejunis, & ut loquitur Tertullianus *de jejun. cap. 6.* *Virgine adhuc Saliva* lumeretur, ut probant Textus in *cap. 54. de Consecrat. dist. 2. cap. 59. de Consecr. dist. 1.* & testantur PP. à Card. Bona *rer. Liturg. lib. 1. cap. 21.* relati. S. Thomas *part. 3. Q. 80. art. 8.* Lutherus & Calvinus etiam stomacho cibus bene facto si non decentius, saltem mollius Christi Corpus incubare docuerunt, ille in libro contra Henricum VIII. Regem Angliæ

Anno 1522. edito, iste *lib. 1. de Missa cap. 14.* quia etiam Apostoli post esum agni, adeoque non jejuni Corpus Domini manducarunt. Quid his Hæresiarchis, abdomini natis, respondendum sit, ostendit S. Augustinus *relatus in cap. 54. de Consecrat. dist. 2.* S. Cyprianus *Epist. 63.* S. Isidorus *lib. 1. de Eccles. Offic. cap. 18.* alique PP. quos accumulatur Gonzalez *ad cap. 5. b. t. num. 6.*

4 Alter Textus speciali nota, & animadvertione dignus est *cap. 6. b. t.* in quo jubentur Sacerdotes sub peccato gravi in celebratione Missæ aquam vino miscere. Quod præceptum innovatum legitur in Concil. Florentin. in *Decreto fidei. & Trid. Sess. 22. de Sacrif. Miss. Can. 9.* ex triplici ratione, quam PP. *d. Sess. cap. 7.* assignant, I. quod Christus Dominus ita fecisse credatur. II. Quia è latere ejus simul aqua cum Sanguine fluxit *cap. 2. de Consecr. dist. 2.* III. Ut Mystica unio Christi cum Ecclesia representetur, cum aquæ in *Apocalypsi cap. 17.* populi dicantur, vinum vero Christum significet *cap. 7. de Consecr. dist. 2.* plus tamen vini, quam aquæ apponi debere, monet *cap. 13. b. t.* Vid. Clericat. *de Sacram. Evchar. Decis. 12. num. 11.* Interim, si per naturalem oblivionem non fuisset apposita aqua, post consecrationem amplius apponi non debet, quia non est de necessitate Sacramenti, sed tantum præcepti. S. Thom. *part. 3. Q. 83. art. 6. ad 4.* & TT. communiter.

5 Objicies I. *cap. 2. de Consecr. dist. 2.* ubi dicitur, quod si quis vinum sine aqua offerat, *Sanguis Christi sit sine Christo.* Resp. cum Glossa ibidem, quod

quod verba illa *sine Christo* in Epistola D. Cypriani, ex qua Canon ille desumptus est, non reperiuntur, sed *sine nobis*, id est, si vinum solum offeratur, quod tunc significet quidem effusum Sanguinem, sed non *pro nobis*, qui per aquam significamur juxta Trid. cit. loc. adeoque tantum neget plenitudinem Mysticæ significationis.

6 Objicies II. Cap. 7. de Consecrat. dist. 2. ubi in fine dicitur: *Non potest Calix Domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi utrumque sibi misceatur.* Resp. hoc rursus intelligendum esse de necessitate præcepti, non vero Sacramenti, ut ex ipso Textu explicatur, ibi: *Quia Calix Dominicus juxta Canonum præcepta vino & aqua permistus debet offerri.* Legatur Textus ex integro.

7 Qualiter porro hæc aqua vino mixta in Christi Sanguinem convertatur, *immediate*, an *mediate*, vel an omnino in Sanguinem non mutetur, sed prioris vini accidentibus circumfusa permaneat, videri potest cit. cap. 6. h. t. ubi Innocentius III. nihil certi definit, eo, quod res hæc nec ad fidem, nec ad mores pertineat, sed omnes tres opiniones ibi propositas probabiles dicit, probabiliorem tamen illam, quæ asserit, aquam cum vino *immediate* in Sanguinem transmutari, de quo pluribus Theologi. Vid. Clericat. de Sacrament. Euchar. Decis. 12. num. 13. & seqq.

8 In cap. 7. h. t. dicitur, quod Sacerdos, qui de reatu graviore sibi conscius fecte celebrat, omittendo verba consecrationis, ac panem cum vino pure sumit, gravius peccet, ac is, qui in peccato mortali conficit Sacramentum,

quia hic solum DEUM offendit, ille non tantum DEO sacrilege illudit, sed homines quoque decipit, & ideo falsa abjicere remedia jubetur, *quæ veris periculis sunt graviora*, ut dicitur in cit. cap. 7. S. Thomas part. 3. Q. 83. art. 6. ad 2.

Postremo tria præcipue ex cap. fin. h. t. notanda veniunt I. quod consecratio Corporis Christi in Ecclesia latina fieri debeat in pane *azymo*, & hoc ideo, quod etiam Christus Dominus probabilius in pane *azymo* consecraverit, dum Pascha celebravit eodem tempore, quo Judæi Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. & Sacramentum hoc instituit in ultima Coena XIV. Luna Mensis Martii, à qua Vespera incipiebat solennitas Paschæ diei sequentis, quando jam prohibitum erat Judæis quidquam panis *fermentati* in domibus suis habere Exod. 12. S. Thomas in 4. dist. 11. Q. 2. art. 2. & hinc usum hunc ab Apostolis primitus quidem Ecclesia tam Latina, quam Græca accepit, & quidem utraque usque ad Annum MDLIII. ut probat Bellarminus lib. 4. de Euchar. cap. 7. Clericat. de Sacram. Euchar. Decis. 11. num. 7. Latina vero à temporibus Apostolorum usque modo retinet, ex pluribus rationibus, & congruentiis, quas laudatus Clericatus d. decis. num. 7. & seq. fuse recenset. Græci usque modo morem in pane *fermentato* consecrandi retinent salva substantia Sacramenti, ut notatur in Concil. Florent. in Litteris unionis §. item in *azymo*.

Secundo ex cit. cap. ult. notandum venit, quod olim Calices, forte propter Ecclesiæ paupertatem, ex ligno erant, cap. 44. de Consecr. dist. 1. vel

Ccc 3

ex

ex vitro, ut ostendit Macer in Hierolex. V. Calix, hodie nonnisi in aureis, vel argenteis, aut propter summam egestatem in stanneis consecrare licitum est. cap. 41. de Consecr. dist. 1. tum propter Sacramenti Majestatem, tum quod lignum sit admodum porrosum, & absorbeat S. Sanguinem, vitrum vero periculo fractionis obnoxium. Ex ære quoque & aurichalco Calices fieri prohibentur, quia ob vini virtutem facile æruginem contrahunt, & nauseam creant. Videatur Gonzalez ad d. cap. ult. num. 6. Clericat. de Sacram. Euchar. Decis. 14. num. 3. & 4. Notanda sunt etiam epiphonematis loco verba S. Bonifacii Archi-Episcopi Moguntini, qui dixisse fertur: *Quondam Sacerdotes aurei ligneis Calicibus utebantur; nunc e contrario lignei Sacerdotes aureis utuntur Calicibus.* Vid. cit. cap. 44. de Consecrat. dist. 1. quibus adungi possunt verba Petri Damiani Opusc. 31. cap. 6. ubi ostendit, quod Sacerdotii meritum non nitor efficiat vestium, sed spiritualium norma virtu-

tum, & non micantia margarita, & gemma, sed mores aurei deceant Sacerdotes. Tertio in d. cap. ult. h. t. sub præcepto gravi lumen ad omnem Missam adhiberi jubetur, ad denotandum, quod in hoc Sacramento sit candor lucis æternæ, & quia Dominus DEUS Levit. 6. dixit: *Ignis in Altari meo semper ardebit.* Ejus usum esse antiquissimum & primis Ecclesiæ sæculis coævum ostendit ex PP. Gonzalez ad cap. ult. h. t. num. 7. Clericatus Decis. 38. per tot.

Qualiter Hora Canonica devote, 11 horis congruis, & competentibus, sine Syllabarum omissione, syncopatione, & quo ordine dicenda sint. Item qualiter Ordinarii locorum invigilare debeant, ut in Cathedralibus, Collegiatis, & Regularibus Ecclesiis Officium tam diurnum, quam nocturnum convenienter celebretur, devote psallatur, & omnes abusus tollantur, vide cap. 1. & 9. h. t. & Theologos Morales hanc materiam ex professo tractantes.

§. II.

Errores Bœhmeri, aliorumque Gnosticorum de Consecratione, Transubstantiatione, Communionem sub una specie, & ipso Missæ Sacrificio confutantur.

S U M M A R I A.

12. Omnibus retro sæculis Eucharistiæ veritas ab hæreticis oppugnata fuit, novissime à Luthero, & Calvino, eorumque discipulis.
13. Quo argumento utatur Bœhmerus, ut ostendat, illis verbis: hoc est Corpus meum, nullam inesse vim consecratoriam?
14. Grammaticale videtur esse litigium.
15. Quod ex Grammaticæ Regulis componitur.
16. Etiam Theologice examinatur.
17. Negat Bœhmerus transubstantiationem fieri in Eucharistiæ Sacramento.
18. Ejus fundamenta evertuntur.
19. Morem asservandi Eucharistiæ.

charistiam vehementer improbat. 20. Improbilas hac castigatur. 21. Adoratio publica Eucharistia contra Bœhmeri oblocutiones vindicatur. 22. Similiter Processiones cum Venerabili laudabiliter fieri ostenditur. 23. Quare Communionem sub una specie reprobent heretici, & cum illis Bœhmerus? 24. Respondetur ad objecta. 25. Doctrina orthodoxa de dogmate Eucharistico compendio refertur. 26. Negant moderni Novatores in lege gratiae verum dari Sacrificium. 27. Contrarium ostenditur. 28. Bœhmeri fraudes deteguntur. 29. De Missa remissive.

¹² **N**ulla unquam fidei veritas (scribit noster P. Augustinus Calmet in Coment. Evangel. Matth. v. 26.) neque tanta arte oppugata fuit, neque diligentius propugnata, quam veritas realis praesentiae Christi in Augustissimo Altaris Sacramento. Nulla equidem retro aetas fuit, in qua non haereticorum telis peteretur, sed insimul Catholicorum armis strenue defensâ hostibus suis semper superior evaderet. Novissimis porro temporibus pugnam hanc instaurârunt bini haeresiarchae CALVINUS, & LUTHERUS. Negavit ille per consecrationem Christum constitui praesentem realiter, sed tantum figurative, ita, ut nihil adsit præter ipsum panem & vinum, tanquam figuram, aut signum representans Corpus & Sanguinem Christi pro nobis oblatum. Lutherus e contra admisit quidem Christum in ipso usu & actuali sumptione S. Cœnae realiter praesentem constitui, non tamen per verba consecrationis, sed ex vi Divinae promissionis, sive, ut inquit Samuel Stryckius in Annotat. ad instit. Schilteri lib. 2. tit. 3. §. 3. non verbis, non consecrationi, sed promissioni Divinae adscribendam esse praesentiam Corporis & Sanguinis Christi, nec transubstantiatione panem & vinum in Corpus & Sanguinem Christi converti, sed per

quandam duntaxat concomitantiam, salva & integra manente substantia panis & vini, Christi Corpus praesens sibi docuit. Uterque Haeresiarcha habuit & etiamnum habet erroris hujus defensores, & propagatores quam plurimos. Bœhmerus, ut de Secta sua etiam hoc pacto bene mereretur (& qui non bene mereatur, cum Tertullianus lib. de Praescript. contra Haeret. cap. 41. scribat: Nusquam facilius proficitur, quam in castris rebellium, ubi ipsum illic esse, promereri est) putidam Lutheri cramben recoquere non dubitavit. Videamus, quo successu.

In §. 6. b. t. ut ostendat, illis verbis à Christo prolatis: Hoc est Corpus meum, nullam vim Consecratoriam inesse, hoc utitur argumento: si Christus voluisset formam Consecrationis in dictis verbis constituere, illa non primum in actuali erogatione & dispensatione panis & vini, sed, dum gratias egit, & benedixit, proferre debuisset; at vero dicta verba tum demum protulit, dum actu discipulis S. Cœnam dispensavit, non vero in gratiarum actione, & benedictione: ergo. Hac in forma. Placet verba Bœhmeri extra formam proponere: ita ergo, inquit, omnis VIS CONSECRATORIA ex ipsis verbis Christi, quando recitantur à Sacerdote, deducitur, cum tamen bis ver-
bis

bis Salvator noster, postquam BENE-
DIXISSET, ET GRATIAS EGISSET,
demum usus fuerit, adeoque revera duo
IN VERBIS INSTITUTIONIS desi-
gnantur I. BENEDICTIO SALVATO-
RIS, ET GRATIARUM ACTIO, quæ
præcessere erogationem, unde Calix &
panis dicuntur BENEDICTI, & actus
ipse EVCHARISTIA. II. Erogatio
PANIS ET VINI additis verbis, huic
instituto convenientibus. Quodsi ergo
CONSECRATIO quedam EXIMIA ac-
cedere debuit, illa magis in BENEDIC-
TIONE, & GRATIARUM ACTIONE,
quæ EROGATIONEM antecesserunt,
querenda fuisset, quam in actu ERO-
GATIONIS, cum tradendo PANEM
ET VINUM verbis: ACCIPITE, ET
EDITE, ACCIPITE, ET BIBITE, cum
designatione finis hujus Sacramenti, usus
demum fuerit. Enimvero, quia certam
formulam CONSECRATIONIS anxie
Patres quaesiverunt, & tamen formu-
lam, qua Salvator in benedicendo, &
gratias agendo usus est, ignoraverunt
(noluit enim suos ad certam alligare
formulam) ad verba, quibus Christus
in erogando pane, & vino usus est, di-
lapsi sunt, & hisce omnem vim conse-
crandi inesse constituerunt.

14 Hoc Boëmeri argumentum, cum
in superficie, & cortice verborum
oberret, ipsamque duntaxat constru-
ctionis œconomiam vel ordinem im-
pugnet, possemus ad Grammaticorum
examen remittere; quia tamen verita-
tem fidei per eam directe peti vide-
mus, dabimus responsum & explica-
tionem dictorum verborum consecra-
toriorum tum Theologicam, tum Gram-
maticalem.

Et quidem quod sensum Gramma-¹⁵
ticalem dictorum verborum consecra-
toriorum attinet, sciendum est, Evan-
gelistas non semper ordinem colloca-
tionis regularem in constructione ob-
servasse, sed nonnunquam, quæ ante-
ponenda erant, verba postposuisse, ut
notavit S. Augustinus lib. de Consens.
Evangel. cap. 30. 31. & 44. licet ergo
verba consecrationis: Hoc est Corpus
meum. Hic est Calix Sanguinis mei
Evangelistæ post benedictionem panis,
& gratiarum actionem, ac ipsam fra-
ctionem, & erogationem demum po-
suerint, haud alium tamen sensum re-
ferunt, quam si illa præposuissent, ac
ita scripsissent: Accipiens panem bene-
dixit, dicens: Hoc est Corpus meum, &
inde fregit, deditque discipulis suis.
Nam hoc participium dicens conco-
mitantiam quandam importat verbo-
rum prolatorum, ad ea, quæ præce-
dunt, nec ad ultima duntaxat verba à
Christo prolata: Accipite, & mandu-
cate, se refert, sed ad omnia verba præ-
cedentia, ita, ut sensus sit: dum bene-
diceret (hoc est, consecraret, juxta il-
lud Apostoli 1. Corinth. 10. Calix be-
nedictionis, cui benedicimus, hoc est, ut
exponit S. Thomas Lect. 4. quem nos
Sacerdotes consecramus) frangeret, &
daret discipulis suis, hæc verba dixit:
Accipite &c. Vid. S. Thomam part. 3.
Q. 78. art. 1. ad 1. ubi tamen notes
velim, per ly Benedictionem, quam
Evangelistæ ponunt, non intelligimus
illam Benedictionem simplicem panis,
(ut hæretici volunt) sed, quæ eam im-
mediate subsecuta est, scilicet conse-
crationem, quæ pro benedictione acci-
pitur juxta S. Ambrosium in cap. 69.
de

de Consecrat. dist. 2. S. Thomam dist. lect. 4. S. Bonaventuram in 4. dist. 8. part. 1. art. 2. quæst. 3. ad ult. & juxta sensum sacri Concilii Trident. Sess. 13. de Eucharist. cap. 1. si hæc explicatio Bœhmero non satisfacit, ad Grammaticorum forum, per me licet, litem transferat, & causam hanc coram Donato peroret. Nos itendidem cum Augustino respondere audiet: Quid ad nos, quid Grammatici velint? Serm. 3. in Psalm. 36. & iterum: Melius est, reprehendant nos Grammatici, quam non intelligant populi. Enarrat. in Psalm. 138. num. 20.

16 Quod vero Ecclesia (hic habet Bœhmerus responsum quoque Theologicum) ab usque origine institutionis admirabilis Eucharistiæ Sacramenti constanter tenuerit, per illa verba: Hoc est Corpus meum. Hic est Calix Sanguinis mei formam consecrationis à Christo fuisse expressam, & Apostolis, eorumque successoribus præscriptam, testantur PP. Concilii Tridentini cit. Sess. 13. cap. 1. his verbis: Principio docet sancta Synodus & aperte, ac simpliciter profitetur, in almo sanctæ Eucharistiæ Sacramento post panis & vini CONSECRATIONEM, Dominum nostrum JESUM Christum, verum DEUM atque hominem, vere, realiter, ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri. - - - Ita enim MAJORES NOSTRI OMNES, quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de Sanctissimo hoc Sacramento disseruerunt, apertissime professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in ultima Cæna Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis, viniq. benedictionem, se suum ipsius Corpus illis præbere, ac

suum sanguinem, disertis, ac perspicuis verbis testatus est; quæ verba à S. Evangelistis commemorata, & à S. Paulo postea repetita, cum propriam illam, & apertissimam significationem præseferant, secundum quam à Patribus intellecta sunt; indignissimum sane flagitium est, ea à quibusdam contentiosis & pravis hominibus ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas Carnis, & Sanguinis Christi negatur, contra universum Ecclesiæ sensum detorqueri. Ex hac Patrum declaratione satis superque inclarescit, eum fuisse semper sensum universalis Ecclesiæ per omnia retro sæcula, quod illa verba: Hoc est Corpus meum. Hic est Calix Sanguinis mei, vere sint consecratoria, ac iisdem admirabilis illa transsubstantiatio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi fiat. Persuasum, inquit laudati PP. cit. Sess. cap. 4. semper in Ecclesia DEI fuit, idque nunc denuo sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis & vini conversionem fieri totius substantiæ panis in substantiam Corporis Christi Domini nostri, & totius substantiæ vini in substantiam Sanguinis ejus, quæ conversio convenienter & proprie à sancta Catholica Ecclesia transsubstantiatio est appellata.

Jam Bœhmerus sui officii admonendus est. Scripsit ad h. t. f. 4. formulam consecratoriam, qua hodie dum Ecclesia nostra utitur, esse inventum PP. Sæculi IV. qui illis verbis Christi: Hoc est Corpus meum. Hic est Calix Sanguinis mei: virtutem consecrandi Divinam inesse docuerunt. Idoneis igitur testimoniis audax, & temerarium hoc assertum confirmet necesse est. Proferat illos Patres, qui

D d d

no-

novitiam hanc doctrinam primi in Ecclesiam invexerunt. An forte S. Ambrosius Author hujus dogmatis fuit, qui *lib. 4. de Sacramentis cap. 4. § 5.* relatus in *cap. 55. de Consecr. dist. 2.* & à Bœhméro *cit. loc.* allegatus, expresse docet, per dicta verba Christi, tanquam *consecratoria*, panem in Corpus & vinum in Sanguinem Christi, vere, & realiter transsubstantiari? Vah quam elumbe hoc testimonium! S. hic Pater non novum dogma procudere, sed doctrinam de consecratione & transsubstantiatione à Christo traditam fidelium mentibus inculcare, & persuadere adlaboravit. Rem non novam se exponere ostendit, dum hos ipsos sex libros de *Sacramentis* his verbis auspicatus est: *De Sacramentis, quæ accepistis, sermonem adorior.* Loquitur ergo de Sacramentis, adeoque etiam de Sacramento *Eucharistiæ* tanquam de re à Christo tradita, non ergo de nova quadam adinventione, quâ videlicet forma verborum Corpus Christi consecrari debeat, sermo Ambrosio fuit. Forte ad S. Augustinum Bœhmerus confugit, qui itidem per verba consecrationis antedicta admirabilem illam conversionem & transsubstantiationem fieri docuit, prout legete est in *cap. 41. 60. & 61. de Consecrat. dist. 2.* Verum nec ab Augustino novum hic dogma introductum fuisse, ex alio loco Augustini patebit. In Epistola ad Alypium Episcopum Thagastensium data, quam Benedictini ex Congregatione S. Mauri in vetustissimo Codice PP. Cisterciensium S. Crucis in Jerusalem in urbe recens detexerunt, quæque in editione novissima operum S. Augustini per dictos PP. evulgata *tom. 2. in-*

ter ejus Epistolas *num. 29.* collocata est, Augustinus oblationis Corporis & Sanguinis Christi tanquam dogmatis in Ecclesia dudum recepti aperte meminit: ibi enim, ut Hipponensibus conviviorum, quæ illi intra Ecclesias in Natalitiis Sanctorum id temporis instituire soliti erant, luxuriam detestandam exprobraret, hoc argumento est usus: *adjunxi deinde, scribit Alypio, ipsum adhuc carnalem populum Judeorum, in illo templo, ubi nondum CORPUS, ET SANGUIS DOMINI OFFEREBATUR, non solum vinolenta, sed nec sobria quidem unquam celebrasse convivias &c.* quomodo hoc argumento potuisset convincere Hipponenses, & ad deponendum præposterum hunc morem inducere, si doctrina de consecratione & oblatione Corporis & Sanguinis Christi id temporis recens nata, & ab ipso Augustino, aliisque coævis Patribus primum fuisset procusa, annon vim totius argumenti hac sola responsione enervassent Hipponenses, dicentes, dari, & offerri in Ecclesiis nostris verum Corpus & Sanguinem Christi nec Christi institutio habet, nec traditio docet, nec Majorum nostrorum exempla nos convincunt. Et tamen hoc argumento convicit Hipponenses, persuasit, & ad compunctionis lachrymas permovit Augustinus. Non ego, inquit, illorum lachrymas meis lachrymis movi; sed, cum talia dicerentur, fateor, eorum metu præventus meum abstinere non potui. Et cum jam pariter flevissemus, plenissima spe correctionis illorum, finis sermonis mei factus est. Ergo nec in Augustino doctrina hæc Novitia reperitur. Quis igitur Author novi hujus do-

dogmatis? Quis Patrum IV. Sæculi formulariam hanc consecrationem adinvenit, & verbis Christi vim consecratoriam inesse primus docuit? Execute pluteos, forulos, scrinia tua Bœhmere, profer, nomina illum Patrem, ostende epocham, qua Ecclesia Romana avitam primorum Patrum doctrinam fidemque circa Evcharistiam mutavit. Verum, si sapias, inani hoc labore te haud fatigabis, aut certe, si inquirendum esse existimas, in te ipsum inquire, erit, ut errores, quos hactenus affectata diligentia quærivisti, feliciter agnoscas, agnitosque generoso animo rejicias. Si consilium meum respicis, fatuo quocunque deterior es. Audi Plutarchum lib. advers. colotem non igitur, inquit, Socrates stultus, seipsum querens, sed omnes, qui ante hoc aliud aliquid querendum suscipiunt: cum hoc cognitu necessarium, tam difficile sit inventu, non est enim, quod speseres aliarum rerum scientiam te adepturum, si te fugit ejus, quod tuorum est, potissimum cognitio. Interim adhuc præstat reliquos errores Bœhmeri recensere.

- 17 Negat ille transubstantiationem fieri in Evcharistico hoc Mysterio, & prudenter negat, quia cum consequentia doctrinæ negat; Neque enim, qui negat verbis Christi vim consecratoriam inesse, per ea transubstantiationem fieri affirmare prudenter potest, cum ista ex illis tanquam effectus ex causa procedat. Sed unde hoc demonstrat Bœhmerus? Non ex rationibus Theologicis, his enim per Chementium in Concil. Trident. exam. loc. 4. sect. 1. cap. 1. & 4. Theologis Catholicis os fuisse obstructum, & dogma

Ecclesiæ Romanæ eversum confidentissime asserit §. 10. b. t. Unde ergo? ex PP. quos inter S. Ambrosium primo loco nominat, ejusque verba ex lib. de Myster. cap. 9. & à Gratiano in cap. 40. & 69. de Consecrat. dist. 2. relata recitat, quæ sic habent: *Ante Benedictionem verborum cælestium alia species nominatur, post consecrationem Corpus SIGNIFICATUR. Ipse dicit Sanguinem suum, ante Consecrationem aliud dicitur, post Consecrationem Sanguis NUNCUPATUR.* Hæc verba (subjungit Bœhmerus hic §. 11.) transubstantiationi convenire nequeunt. Laudat deinde etiam Augustinum, eumque ab hoc dogmate non alienum fuisse ex ejusdem verbis in cap. 41. 46. 54. de Consecrat. dist. 2. relatis ostendit, imo totum Augustinum à partibus suis stare ex cap. 48. de Consecrat. dist. 2. demonstrat, ubi sic fatur Augustinus: hoc est, quod dicimus: hoc modis omnibus approbare contendimus, Sacrificium scilicet Ecclesiæ duobus confici, duobus consistare, visibili elementorum specie, & invisibili Domini nostri JESU Christi Carne & Sanguine, Sacramento, & re Sacramenti, & post pauca: Sicut ergo cælestis panis, qui vere Christi Caro est, SUO MODO vocatur Corpus Christi. Evidentius adhuc, ait, dogma Romanæ Ecclesiæ conculcat Augustinus in cap. 58. cit. dist. ubi ita inquit: quod videtur, panis est & Calix, quod etiam oculi renuntiant. Quod autem fides postulat instruenda, panis & Corpus Christi, Calix Sanguis. Ista ideo dicuntur Sacramenta, quia in iis aliud videtur, aliud intelligitur. Quod videtur, speciem habet Corporalem, quod intelligitur, fructum habet spirituales. Similia

D d d 2

ha-

habet Eusebius Emiffenus in cap. 35. cit. dist. Adducit etiam Ratramnum, Monachum Corbejenfem, celebrem inter orthodoxos scriptorem, qui in tract. de Corpor. & Sanguin. Domini transubstantiationem impugnat, ac expresse docet, hanc commutationem non corporaliter, sed figurate duntaxat factam fuisse, & denique securus jam de victoria ovans sic exclamat §. 12. b. t. falluntur itaque egregie, qui docent, hoc dogma de transubstantiatione semper in Ecclesia viguisse, & Patrum verba equivocata ad hoc conformanda, & intorquenda esse, quod credere fas sit, eos nunquam à communi Ecclesie sensu recessisse. Somnia hæc sunt, quæ præsupponunt, id verum esse, de quo adhuc contenditur.

18 Hæc quidem Bœhmerus virili fortitudine, sed more illorum, de quibus Gryllus apud Plutarchum in Dialog. brut. animal. ration. uti: itaque apparet fortitudinem vestram, inquit, prudentem esse timiditatem, confidentiam autem metum cum scientia conjunctum alia per alia evitandi. Ita est; ne ex Patrum circa hoc dogma unanimi consensu protestantes, alique Novatores erroris convincantur, ipsi Patrum Sententiis errores affingere, eorumque verba in reprobum sensum contorquere nullatenus verentur, studiose dissimulantes illas Regulas criticas, quæ in lectione Patrum cum primis observandæ sunt, videlicet cui, adversus quem, quo tempore scripserint Patres, id quod ad genuinum eorum intellectum prorsus est necessarium: item qua loquendi ratione, & stilo usi sint, neque enim defunt, qui verbis etiam impropriis, atque figuratis utuntur, nec ta-

men minus rem ipsam, non vero figuram significant. Sic, ut demus exemplum, Origenes Commentar. in Matth. Christum sub Evcharistia in figura adesse asserit, neque inde tamen inferas, realem Christi præsentiam in Evcharistia negasse Origenem; familiare quippe ei fuit asserere, rem quampiam tum quoque esse in figura, quando vel maxime realiter existit. Ita alias quoque dixit Origenes, Joannem supra pectus servatoris sui in figura recubuisse; item noctem illam, qua Iscariotes ad prodendum magistrum suum è coenaculo exierat, in figura fuisse, ut taceam plura idgenus exempla. Quemadmodum ergo in hisce locis terminus figura ipsi realitati nihil præjudicat, id ipsum plane existimandum est de illo loco, quo Christum asserit sub Evcharistia in figura adesse, Christum nempe cum reali præsentia, complurium simul aliarum rerum figuram existere. Heterodoxi econtra nulla habita ratione stili, nec circumstantiis loci, temporis, aliisque perpenfis ex solo verborum sono Patrum Sententias metiuntur, quam fraudem præprimis in exponendo Augustino ab ipsis frequentissime committi deprehendimus. Verissimum subinde est illud Claudii de Sainctes Episcopi Ebroidensis effatum, dum lib. de reb. Evchar. repet. 6. cap. 9. ita ait: Observare licet, adversarios - - in omni controversia ad unum Augustinum, tanquam ad sacram anchoram, confugere, non, quod ab eorum partibus stet, sed quoniam tam multa, ac tam varie scripsit pro re nata, ut facile fuerit omnibus post illum hereticis aliquid de ipso contorquere, atque aliorum, quam ipse di-

dixerit, vertere. Hæc præmittere visum est, ut appareat, quanta vafricitie usus sit Bœhmerus in explicandis verbis S. Ambrosii, & Augustini supra relatis. Quodsi enim locum Ambrosii in cit. cap. 40. & 69. de Consecrat. dist. 2. vel in ipso fonte, ex quo relati Canones desumpti sunt, videlicet lib. de Myster. cap. 8. & 9. accuratiori trutinâ expendere sustineas, occurret. ocyus, Ambrosium ibidem transsubstantiationem in Eucharistia apertissime confiteri, quod nec ipse Bœhmerus diffitetur, dum scribit §. 11. h. t. parum abesse videtur à transsubstantiationis dogmate Ambrosius, & tamen, quod Ambrosius in eodem Sermonem illa verba subjunxerit: post Consecrationem Corpus SIGNIFICATUR. -- Post consecrationem Sanguis NUNCUPATUR. Bœhmerus protinus infert: Ambrosius à dogmate transsubstantiationis saltem in eo sensu, quem hodie tenet Romana Ecclesia, alienus esse videtur. Ergone in eodem sermonis contextu Ambrosius contraria asseruisse dicatur? An tautologicum refert sensum illa constructio: post Consecrationem Corpus Christi realiter præsens per species panis significatur. Post Consecrationem vinum jam non amplius vinum, sed Sanguis Christi, in quem conversum est, nuncupatur? Esse verum Corpus Christi, & per species panis significari; Esse Sanguinem, & nuncupari Sanguinem, hæc propositiones utique nulli philosophorum contradictoriæ videbuntur? Qui ergo sana mente scribere potuit Bœhmerus, propter bina hæc verba: significatur Corpus Christi: nuncupatur Sanguis, Ambrosium transsubstantiationē quam

patenter in præcedentibus verbis asseruit, filo sermonis nondum abrupto, turpiter negasse. Si Bœhmerus Augustinum audiret, non posset non erubescere temerariam suam interpretandæ licentiam, qua in gravissimam Ambrosii tanti Patris injuriam abusus est, bonorum ingeniorum insignis est indoles, inquit S. Augustinus de doctrin. Christ. lib. 4. in verbis verum amare, non verba. Sed quid jam ad binos textus S. Augustini à Bœhmero nobis objectos respondebimus? Hoc, quod ad verba Ambrosii paulo ante respondimus, Augustinum nimirum ex Augustino explicandum esse, qui, ut rursus fatetur Bœhmerus cit. loc. à dogmate transsubstantiationis non videtur alienus fuisse, ut patet ex cap. 41. 46. 54. de Consecrat. dist. 2. ex pluribus unam placet referre Augustini Sententiam: ita ille Serm. 227. in die Pasche de hoc admirabili mysterio mentem suam explicat: Panis ille, quem videtis in Altari, sanctificatus per Verbum DEI, Corpus est Christi. Calix ille, imo quod habet Calix, sanctificatum per Verbum DEI, Sanguis est Christi. Per ista voluit Dominus commendare Corpus & Sanguinem suum, quem pro nobis fudit in Remissionem Peccatorum. Quid clarius pro adstruenda transsubstantiatione, & reali præsentia Christi in Eucharistia dicere potuisset Augustinus? Et tamen Bœhmero id non persuadetur, Augustinum vel mutasse Sententiam vel saltem non secundum sensum Romanæ Ecclesiæ illam Christi præsentiam in Eucharistia intellexisse existimat, propter verba nonnihil ambigua, ut sibi quidem videtur, in duobus supra recitatis textibus. Verum hi tex-

D d d ;

tus

tus tanto minus Bœhmerum movere debuissent, quanto certius est, nec unum, nec alterum Canonem esse Augustini, non cap. 42. cit. quia, licet illud Gratianus huic Patri adscribat, ac inter ejusdem Sententias à S. Prospero collectas reponat, tamen nec in S. Augustino, nec in S. Prospero hætenus potuit reperiri, ut gnaviter advertit Christian. Lupus tom. 6. Schol. Dissertat. de quibusd. SS. PP. testimon. pag. 168. Non etiam cap. 58. cit. dist. quia inscribitur Augustino Serm. 2. de Verb. Apostol. qui tamen sermo non est Augustini, ut eruditi Patres Congregationis S. Mauri in Prefatione ad tom. 5. part. 1. operum S. Augustini notarunt, imo, si etiam hunc sermonem S. Augustino vindicaremus, dicti tamen Canonis verba ibidem non leguntur, ut inspicienti, & legenti patebit, & ipsa correctio Romana d. cap. 58. subjuncta advertit: unde satis mirari non possumus, quomodo Bœhmerus in tam gravi puncto tam turpiter hallucinari potuerit, ut fidem quoad binos hos Canones tribueret Gratiano, cui tamen alias Canones spurios, apocryphos, & supposititios à se collectos exprobrare non negligit. Sed Numine ita disponente factum est, ut error patefieret, ipsaque Bœhmeri vafrities confunderetur, ac, quod de Gratiano cit. §. 11. h. tit. Bœhmerus scripsit, videlicet, quod is vel invitatus testimonia veritatis colligere, singulari DEI providentia debuerit, id ipsum à se contra se scriptum esse vel invitatus audire debeat. Testimonium Ratramni, quod Bœhmerus adversum nos producit, nihil omnino roboris habet; præterquam enim, quod author hic

tanquam vere orthodoxus à pluribus primæ notæ Doctoribus commendatur, in specie à Mabillonio nostro Sæculo IV. Sanctor. Ord. S. Benedicti in Prefat. ad part. 2. fol. 48. & seqq. Claudio de Sainctes Episcopo Ebroicensi de Controvers. Eucharist. repetit. 2. cap. 14. ejus tamen doctrina pro vere dogmatica ab Ecclesia recepta nunquam fuit, quin potius, quod obscure, & nimis ambigue de Eucharistico Mysterio loqueretur, ejus liber in classem prohibitorum à Sede Apostolica rejectus fuit, erga quam tanta semper in Ecclesia nostra fuit reverentia, ut contra ejus auctoritatem (prout opportune scribit S. Thomas 2. 2. Q. 11. art. 2. ad 3.) nec Hieronymus, nec Augustinus, nec aliquis Sanctorum Doctorum suam Sententiam defenderit.

Circa Eucharistiam etiam hoc nobis vehementer exprobrat Bœhmerus, quod eam asservandam esse doceamus, tum in usum infirmorum, tum adorationis publicæ gratia, tum etiam, ut solenni pompa in processionibus circumferatur, quod ipsum non sine Majestatis Divinæ profanatione fieri, scribit §. 17. h. t. quæ nullibi talem pompam suis commendavit, nec voluit, ut in pane tali consecrato Christus adoraretur. Morem asservandi Eucharistiam adhuc Sæculo VIII. improbatum fuisse ex pseudo-Clementis Epistola, quæ refertur cap. 23. de Consecrat. dist. 2. evincere contendit §. 16. h. t. Publicæ vero circumgestionis ritum Sæculo decimum XIII. cœpisse, quo communio sub una natales suos accepit, & tot alii errores, & abusus multiplicati sunt, audacter scribit §. 18. h. t.

Ut nodosas impostoris hujus calumnias

nias retunderemus, veterum testimonio non tot quin plura nobis præstarent. Et quidem quod attinet morem asservandi Evcharistiam præcipue ad communicandos infirmos, & ad præbendum iis sacrum viaticum, pluribus SS. Patrum & Conciliorum testimoniis eundem probant Casalius *de veter. sacr. Christian. ritib. cap. 13.* Card. Bona *rer. Liturg. lib. 2. cap. 17.* Joannes Mabillonius *de Liturg. Gallican. lib. 1. cap. 9. num. 6. & seqq.* & de triplici modo eam asservandi Edmundus Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 5. art. 3.* Ut unum ex pluribus proferamus testimonium, sit Epistola S. Joannis Chrysostomi ad Innocentium Papam scripta, quæ in Libro de vita hujus S. Doctoris circa Annum 408. à Palladio (dubium, an Episcopo Helenopolitano, Authore Historiæ Lausiæ, an alio coævo) composito, & ab Emerico Bigotio Rotomagensi ex celebri Bibliotheca Magni Ducis Etruriæ eruto inventa fuit. In hac Epistola S. Chrysostomus insolentem savitiam militum referens, qui Sabbato Sancto, hoc est, pridie Pachatis in Ecclesiam Constantinopolitanam, ejusque Sacrarium penetrarunt, gravissime queritur, in truculento eo tumultu *pretiosum Sanguinem Christi super vestimenta militum fuisse effusum.* Id autem factum est, scribit Mabillonius *cit. cap. num. 11.* cum omnes catechumeni ad suscipiendum Baptisma aptati essent: ergo ante sacra celebrata, quæ Sabbato Sancto, nonnisi absolutis Baptismi Ceremoniis, ab antiquo inchoari mos est, etiam apud Græcos. Ergo consuetudinem assiduo asservandi Evcharistiam jam tum temporis vi-

guisse, inferamus necesse est. Antiquius adhuc testimonium lege sis apud Ruffinum *lib. 10. Hist. cap. 16.* ubi ex Canone 14. Concilii Nicæni ostendit, in absentia Presbyterorum jussos fuisse Diaconos Evcharistiam porrigere: ergo inferas oportet Evcharistiam extra Sacrificium in usum infirmorum asservari solitam fuisse. Vid. Severinum Binium *tom. 2. Concil. edit. Venet. in Not. ad d. Canon. 14.*

Jam, quod adorationem Evcharistiae, cultumque *latræ*, quem eidem exhibemus, attinet, Bœhmiero scandalo esse non deberet. Antiquissimus hic mos est, DEOque Evcharistico omni jure debitus. Augustinum quaeramus. Hic, quod Manichæos, qui in Sole & Luna Divinam substantiam latere credebant, & eo nomine hæc elementa latricè adorabant, idololatriæ redarguisset, à *Fausto Manicheo* per retorsionem audire debuit: *Vobis similiter erga panem, & Calicem par Religio est.* Quam inepta vero fuisset hæc retorsio, si ea tempestate orthodoxis panis Evcharistici adoratio adhuc incognita, nedum usitata fuisset: Vide S. Augustinum *lib. 20. contra Faustum cap. 13.* fuisse autem hanc adorationem, tanquam rem tritissimam tempore S. Augustini receptam, ex alio loco Augustini discimus, videlicet ex *enarrat. in Psal. 98.* ubi illa verba *Psalmi* explicans: *Adorate scabellum pedum ejus*, adaptat ad Carnem Christi speciebus Evcharisticis velatam, & ait: *Nemo autem illam Carnem manducat, nisi prius adoraverit.* Consule ipsum fontem Bœhmere, spondeo, genua quoque tua incurvabis, imo, si sapis, pani, quem vos dicitis

citis Evcharisticum, nec pedes, nec caput posthac amplius inclinabis; *Vobis enim* (apposite Augustinus loc. cit.) *per fabulam vestram in escis omnibus Christus ligatus apponitur, adhuc ligandus vestris visceribus, solvendusque rutibus.* Nam & cum manducatis, DEI vestri defectione vos reficitis, & cum digeritis, illius refectione deficitis. Cum enim vos plenos reddit, resumptio vestra ipsum premit. Quod quidem misericordie deputeretur, quando aliquid pro vobis patitur in vobis, nisi vos rursus inanes relinqueret, ut à vobis liberatus effugeret.

22 De Processionibus, in quibus Venerabile Sacramentum solenni pompa circumferri solet, etiam aliquid dicendum est. Majestatem Divinam hoc cultu publico profanari ait Bœhmerus, cur ita? quia Christus non legitur, reponit, hanc pompam ullibi commendasse, aut voluisse, ut in pane tali consecrato adoraretur. Risu digna responsio: ergone speciali adhuc opus est præcepto, nec sufficit, ibi realiter præsentem esse Christum? Sed scio aliam causam, cur hanc pompam, huncque apparatus Evcharisticum non ferat Bœhmerus. Illam revelarunt PP. Concilii Tridentini Sess. 13. cap. 5. his verbis: *ut ejus* (Evcharistici numinis) *adversarii*, quorum numero etiam est Bœhmerus, *in conspectu tanti splendoris, & in tanta universæ Ecclesiæ letitia positi, vel debilitati, & fracti tabescant, vel pudore affecti & confusi aliquando resipiscant.* Nunquid Bœhmere, rem acu tetigere Patres? sed cave, movearis his verbis, nam erubescerent te tui, qui hactenus te ut numen suum adorarunt,

& profanaretur Majestas tua, si viderent, te in pane Evcharistico verum DEUM nobiscum de genu adorare.

Novum rursus murmur audio: 23 quod communio sub utraque specie, quæ in primitiva Ecclesia etiam quoad Laicos obtinuit, pedetentim defecit, & jam etiam ex præcepto Ecclesiæ extra Sacrificium Missæ tam Clericis, quam Laicis interdicta sit, hoc Bœhmerum pessime habet. Sicut vero *Sæculo XII.* (Stomachantis verba sunt ad b. t. §. 27.) *magis, magisque superstitio conjuncta cum maxima ignorantia & barbarie vires, & majora quotidie incrementa cepit; ita negari nequit, ex hac tandem Communionem sub una tantum introductam, propagatam, & roboratam fuisse.* Sunt hi ructus infirmi omnino stomachi, qui morbus vere fonticus, primitus Joannem Hufi, dein etiam Calvinum & Lutherum occupavit, & per hos Genitores in omnem suam postea progeniem propagatus fuit, ita, ut horum lanquentium hodieum multitudo sit maxima. Si causam infectionis & contagionis hujus prope universalis roges, respondebit tibi Bœhmerus hic §. 28. *error plures habet Sectatores, quam veritas, & quia pauci sunt boni.* Argumentum, quo errorem suum tegat, imo quo nobis eundem objiciat, detumit Bœhmerus ex cap. 12. de Consecr. dist. 2. ubi Gelasius Papa communionem sub utraque specie esse de præcepto, nec sub specie panis tantum Evcharistiam dispensari debere disertis verbis statuisse videtur. Comperimus, inquit, quod quidam sumpta tantummodo corporis sacri portione à Calice sacri crucis abstineant. Qui procul dubio (quomodo)

niam nescio, qua superstitione docentur obstringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia divisio unius ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.

24 Qui historiam hujus Canonis perspectam habet (& qui non habeat, Boehmerus) ocyus deprehendet, Gelasium intentioni adversariorum nequaquam suffragari: conceptus quippe erat, & promulgatus adversus nonnullos Manichæos, tunc temporis Romæ latitantes, & nomen Catholicorum mentientes. Hi, cum docerent, vinum esse fel principis tenebrarum, & à diabolo creatum, ac propterea communionem sub specie vini fumere recusarent, Gelasius hanc legem edidit, qua Catholicis omnibus præcipiebatur, ut sub utraque specie communicarent, ne, si Catholici à Calice abstinere, se de hæresi Manichæorum suspectos redderent, aut ipsi Manichæi eo signo detegi non possent, si idem facerent, quod Catholici, sub specie sola panis communicantes. Card. Bona rerum Liturg. lib. 2. cap. 18. Card. Bellarminus tom. 2. de Sacram. Evcharist. cap. 26. v. 11. Franc. Pagi in Breviar. Histor. Chronol. critico tom. 1. in vita Gelasii. Et profecisse hujusmodi remedium ad Manichæos detegendos, plane docent, quæ auctor libri Pontificalis de Gelasio habet: *Hujus temporibus, inquit, inventi sunt Manichæi in urbe Roma, quos exilio deportari præcepit, quorum Codices ante fores Basilicæ sanctæ Mariæ incendio concremavit.* Quæ contra explicationem Card. Bona adfert Boehmerus, tam frigida sunt, ut referre indignum censeamus. Legatur uterque ll. cc. & palam fiet, Card. Bo-

na bene, Boehmerum vero pessime Gelasii Canonem fuisse interpretatum. De hac Controversia legat Boehmerus Orationem Joannis de Ragusio de Communionem sub utraque specie in Concilio Basileensi habitam, & Disputationem de Communionem sub panis specie à Ludovico Joanne Villetano in Congregatione Generali ad sacram Oecumenicam Synodum Tridentinam institutam, quarum illa in Collectione Conciliorum novissima edit. Venet. tom. 17. pag. 118. & seqq. Altera tom. 20. pag. 612. & seqq. Inserta reperitur, legat, inquam, Boehmerus, & si tantum sibi virium adesse credat, argumenta à prænominatis DD. proposita refutet, destruat, & evertat. Verum persuasus sum, manus cum tam validis antagonistis non conseret, ne similem cum Sisypho calamitatem experiatur, de qua ita Ovidius lib. 13. metamorph.

*Aut petis, aut urges rediturum
Sisyphæ saxum.*

Nostra igitur de hoc fidei dogma-²⁵ te sequens doctrina est, admittimus à primordiis Ecclesiæ usque ad Sæculum XII. sub utraque specie Evcharistiam tam Laicis, quam Clericis fuisse dispensatam, quando communio sub ipso Sacrificio peragebatur, extra Sacrificium vero, sub una duntaxat specie panis sacra Synaxis impertiebatur, ut ex PP. & Conciliis ostendunt Casalius de veter. sacr. Christian. ritib. c. 19. & Card. Bona d. lib. 2. cap. 18. unde negamus, ex Divino præcepto Laicos, & Clericos non conficientes, ad Evcharistia Sacramentum sub utraque specie fumendum obligari. Concil. Trid.

E e e

Trid.

Trid. Sess. 21. de Commun. sub utraque spec. cap. 1. § Can. 1. § 4. profite-
mur insuper sub altera tantum specie
totum ac integrum Christum, verum-
que Sacramentum sumi, nec propte-
rea fructu Sacramenti defraudari su-
mentes. Concil. Trid. cit. Sess. cap. 3.
quia communicare sub una tantum
specie nihil derogat perfectioni Sacra-
menti, ut docet S. Thomas part. 3.
Quest. 80. art. 12. Ulterius fatemur,
Ecclesiam & potuisse, & actu prohi-
buisse extra Sacrificium Communio-
nem sub utraque specie Concil. Trid.
d. l. cap. 2. § Can. 2. idque iustissi-
mis ex causis, quæ sunt, ut reprimatur
hæresis eorum, qui negant, sub
specie panis Sanguinem Christi con-
tineri, nec non error illorum, qui as-
serunt, præceptum Christi esse, de
communicando sub utraque specie, &
denique ut impedirentur irreverentiæ,
quæ in sumptione S. Sanguinis fre-
quenter occurrebant ex ministrorum,
vel ipsorum fumentium incuria. Sed
jam de Evcharistia, quatenus habet ra-
tionem Sacrificii, pauca dicenda sunt.

26 Negant hæretici nostri temporis,
in *Lege gratiæ*, extare verum, & pro-
prie dictum Sacrificium præter illud,
quod semel in Cruce oblatum, & con-
summatum est juxta illud Apostoli
Hebr. 10. una enim oblatione, Christus,
consummavit in sempiternum sanctifica-
tos. Et v. 28. Ubi autem horum remis-
sio, jam non est oblatio pro peccato.
Negat etiam Boehmerus, & qui non
æget, cum ex ejus opinione nec Pon-
tifices, nec PP. affirmare ausi sint, ve-
rum, & proprie dictum Sacrificium
dari in Ecclesia. Ita Eusebius Emisse-
nus in cap. 35. de Consecrat. dist. 2. S.

S. Augustinus in cap. 37. 48. § 51. de
Consecr. d. dist. S. Ambrosius in cap. 53.
eod. Paschasius Pontifex in cap. 71.
d. loc. in Evcharistia tantum simula-
rum quoddam Sacrificii Crucis agno-
scunt, ac nonnisi memoriam hujus
Sacrificii, quod semel Christus obtu-
lit, celebrari, ipsamque immolatio-
nem non esse veram, & realem, sed
duntaxat mysticam. *Mystica autem*
immolatio, inquit Boehmerus ad h. t.
§. 34. *Non est vera immolatio, sicut my-*
sticum templum, quod in cordibus fide-
lium Spiritui Sancto dicatum, non est
templum proprie dictum.

Verum, quod Pontifices, & Pa-
tres, omnisque orthodoxa Ecclesia,
constanter tenuerit, asseruerit, & cre-
diderit, in Evcharistia verum, & pro-
prie dictum Sacrificium DEO offerri,
testimonia S. Scripturæ, evincunt, quæ
profert & explicat Franc. Amatus Pou-
get in *Instit. Cathol. tom. 2. cap. 7. §. 7.*
pag. 762. Caspar. Ivenim *Comment.*
Histor. Dogmat. Disput. 5. Q. 1. art. 1.
§. 1. § 2. seqq. probant Concilia, &
in specie Nicænum I. Can. 18. Ancy-
ranum Can. 1. Laodicensem Can. 19.
Carthaginense II. Can. 8. Agathense
Can. 14. Aurelianense I. Can. 6. To-
letanum XII. Canon. 5. qui Canones in
suis fontibus, vel apud mox lauda-
tum Pouget loc. cit. & Ivenim d. Q.
art. 2. legi possunt, ac novissime Con-
cilium Tridentinum Sess. 22. de Sacrif.
Miss. cap. 1. confirmat unanimis Pa-
trum consensus, quos longa serie ac-
cumulat Pouget loc. cit. pag. 768.
Lit. M. Nos unius alteriusve Patris
hac in re sensum suis verbis damus.
Sic S. Justinus sæculi II. scriptor in
Dialog. cum Tryphone Judeo pag. mi-
bi

hi 344. Lit. C. habito Sacrificium Eucharisticum patenter sequentibus verbis proficitur: à nemine sane DEUS hostias accipit, nisi à Sacerdotibus suis. Universos igitur, qui per nomen istius Sacrificia offerunt, quæ JESUS Christus fieri tradidit, hoc est, in Eucharistia panis, & Calicis, quæ in loco omni à Christianis, fiunt, prævertens DEUS, gratos sibi esse testificatur. Adhuc clarius in eod. Dialog. pag. 258. dum Sacrificia judæorum à DEO spreta ex Malachia ostendit, ita pergit: De nostris vero, gentium, quæ in omni loco offeruntur, SACRIFICIIS, hoc est, PANE EUCARISTIÆ, & POCULO similiter EUCARISTIÆ, jam tum locutus prædixit, nos quidem glorificare nomen ejus, vos autem profanare. Cui alterum paris pone ætatis testem adjungimus S. Irenæum, quem Tertullianus lib. advers. Valentin. cap. 5. Omnium doctrinarum curiosissimum exploratorem dixit. Hic lib. 4. advers. hæres. cap. 34. ita inquit: igitur Ecclesiæ oblatio, quam dominus docuit offerri in universo mundo, purum Sacrificium reputatum est apud DEUM, & acceptum est ei, non quod indigeat à nobis Sacrificium, sed quoniam is, qui offert, glorificatur ipse in eo, quod offert, si acceptetur munus ejus. Et post pauca: Sacrificia in populo, Sacrificia & in Ecclesia. Et paulo ante finem: Quomodo autem rursus dicunt, carnem in corruptionem devenire, & non percipere vitam, quæ à Corpore Domini, & Sanguine alitur? ergo aut Sententiam mutant, aut abstineant offerendo, quæ prædicta sunt. Nostra autem consonans est Sententia Eucharistiæ, & Eucharistia rursus confirmat Sententiam nostram.

Offerimus enim ei, quæ sunt ejus, congruenter communicationem, & unitatem prædicantes Carnis & Spiritus. Quemadmodum enim, qui est à terra panis, percipiens vocationem DEI, jam non communis panis est, sed Eucharistia, ex duabus rebus constans, terrena, & cælesti: sic & corpora nostra percipientia Eucharistiam, jam non sunt corruptibilia, spem resurrectionis habentia. Offerimus autem ei, non quasi indigenti, sed gratias agentes donationi ejus, & sanctificantes creaturam. Accedat tertius testis, & se contra Bœhmieri calumniam defendat S. Augustinus. Hic lib. 20. contra Faustum cap. 21. sic inquit: sed quid agam, & tantæ cecitatis istorum hæreticorum, quando demonstrabo, quam vim habeat, quod in Psalmis canitur, Sacrificium laudis glorificabit me, & illic via est, ubi ostendam illi salutare meum? Hujus Sacrificii (Nota Bœhmere) Caro & Sanguis ante Adventum Christi per victimas similitudinum promittebatur, in Passione Christi per ipsam veritatem reddebatur; post adscensum Christi per Sacramentum memoriæ celebratur. Idem lib. 3. contra duas Epistolas Pelagianorum professionem hujus Sacrificii vere & proprie talis facit his verbis. - - - Sive quia Sacrificia pro peccatis peccata appellabantur in lege, quæ omnia, figura fuerunt Carnis Christi, quod est VERUM ET UNICUM SACRIFICIUM pro peccatis. Audiatur etiam S. Ambrosius enarrat. in Psal. 38. num. 25. Vidimus Principem Sacerdotum, ait, ad nos venientem, vidimus, & audivimus offerentem pro nobis Sanguinem suum: sequimur, ut possimus, Sacerdotes, ut offeramus pro populo Sacrificium: etsi

Ecc 2

in-

infirmi merito, tamen honorabiles Sacrificio, quia etsi nunc Christus non videtur offerre, tamen ipse offertur in terris, quando Christi Corpus offertur: imo ipse offerre manifestatur in nobis, cujus sermo sanctificat Sacrificium, quod offertur.

28 Ex adductis PP. testimoniis jam nemini non apertum erit, verum & proprie dictum Sacrificium in Evcharistia offerri, idque dogma à Patribus primitivæ Ecclesiæ agnitum, & usque ad nostra tempora perpetua traditione propagatum fuisse. Ex quo insimul patet vafrities, fraus & malitia Bœhmeri, qui *Augustino, & Ambrosio*, tantis Patribus tam grave crimen imponere non erubuit, ut diceret, eos non verum & proprie dictum Sacrificium in Evcharistia agnovisse, eo, quod in supra cit. cap. de Consecr. dist. 2. professi sint, in Evcharistia coli jugiter per mysterium, quod semel offerebatur in pretium. Quod in S. Cœna Domini Corporis in Cruce immolatio, ejusque Sanguinis de latere effusio designetur, quod Christi passio, mors, crucifixio non rei veritate, sed per Mysterium significetur. Quod offeramus quidem Christum in Evcharistia, sed ad recordationem mortis ejus. Quid est hoc aliud, quam verba subdola interpretatione captare, sensum verum negligere? Anne hos Patres Doctores antemeridianos dixeris, qui, quod alibi dilucide professi sunt, jam rursus revocaverint, aut restrinxerint? gravissima profecto est injuria, desultoriam ejusmodi levitatem nominatissimis Patribus imputare velle. Nihil contra sensum orthodoxæ Ecclesiæ, nihil contra propriam Sententiam edixerunt, quan-

do pronuntiarunt, in Evcharistia immolationem Sanguinis Christi cruentam designari, per Mysterium reoli, & mortis ejus recordationem fieri. Hæc non destruunt rationem veri Sacrificii, potest simul esse Mysterium, quod in rei veritate exhibetur, quod verbis Pougeti cit. cap. 6. 9. pap. 774. declaro: „In Altari Evcharistico exhibetur solum, & repræsentatur mors Christi, nec necesse est ad Sacrificii veritatem, ut sit in eo realis immolatio, distincta ab ea, quæ in Cruce facta est; Sacrificium enim Missæ aliud non est quoad substantiam à Sacrificio Crucis; ex utraque unum constat. Cum in veteri Lege Pontifex offerebat DEO in Sanctuario Sanguinem victimæ juxta Altare holocaustorum immolatæ, illumque Sanguinem fundebat ad bases Altaris thymiatum, hac Sanguinis oblatione, & litatione vere sacrificabat DEO, non immolabatur tamen denuo victima. Est tamen in Missa immolatio quædam Mystica rei oblata, in eo posita, quod res oblata exhibeatur quasi immolata, quemadmodum in Apocalypsi dicitur visum ab Apostolo Joanne Agnum fuisse stantem tantum occisum. Primo enim consecratio separata Corporis Christi sub specie Panis, & Sanguinis Christi sub specie vini exhibent separationem ejusdem Corporis & Sanguinis reipsa factam in Cruce. Deinde verba Consecrationis, quorum vi Corpus Christi præsens sistitur sub specie Panis, & Sanguis sub specie vini, faciunt separationem quandam mysticam Corporis Christi ab ejus Sanguine. Nam vi verborum Corpus Christi

„si reipsa sub specie vini sisteretur se-
paratum à Sanguine, si aliunde Cor-
pus illud non esset vivens. Adde,
quod in hoc Sacrificio materia Sacri-
ficii remota, quæ ex pane & vino
constat, reipsa transmutatur in Cor-
pus & Sanguinem Christi, qui vera
& sola est hujus tanti Sacrificii Ho-
stia. Quemadmodum olim in Sa-
crificiis thymiamatum ideo solum
incendebantur thymiamata, ut ex eo-
rum consumptione prodiret fumus
odoriferus, cujus oblatio unicus erat
Sacrificii scopus. Simili ferme mo-
do rem explicat Ivenim *cit. Dissert. 5.
art. 2. cap. 3. ad Object. 3.* Unde tan-
tum abest, ut Patres sibimetipsis con-
tradixerint, aut contra verum Ecclesiæ
sensum senserint, quando scripserunt,
in Eucharistia *recoli per Mysterium*,
quod semel in Cruce offerebatur in pre-
tium, ut potius verum & genuinum

Ecclesiæ sensum his ipsis verbis decla-
raverint, id quod verba Concilii Tri-
dentini *cit. Sess. 22. de Sacrific. Miss.
cap. 1. § 2. & Can. 1. § 3.* trutinantē
ad oculum patebit. Confusus jam
abi Boehmere, quia *illaqueatus es ver-
bis oris tui, & captus propriis Serma-
nibus.* Prov. 6. v. 2.

De Missa tum solenni, & publica, 29.
tum privata, item de iis, quorum no-
mina ex *diphthybis* olim recitabantur,
ac precibus fidelium commendaban-
tur, nec non de munere prædicandæ
Episcopis proprio, & aliis, quæ huc
spectant, Boehmerus à §. 61. usque ad
finem prolixè agit. Singula, quæ hic
recenset, excutere in præsentiarum non
vacat, maxime, quod in sequentibus
Titulis hujus Libri, quos depravata
sua doctrina corrumpit, dolabrum ad-
hibere adhuc necesse erit.

TITULUS XLII.

De Baptismo, & ejus Effectu.

POst Sacramentum *Eucharistiæ*, quod Sacramentorum
omnium maximum, & sacratissimum est, utpote quod
continet Christum ipsum omnis gratiæ fontem, pergit
Compiler ad aliud maxime necessarium, sive fundamen-
tum, ac januam vitæ spiritualis, videlicet *Baptismum*, de quo
subinde fit

§. I.

Quid sit Baptismus? Et quis Minister ejus?

SUMMARIA.

1. Baptismus describitur, subjuncta definitionis paraphrasi.
2. Alius est flumi-
nis, alius fluminis, alius denique Sanguinis.
3. Alius solennis, alius priva-
tus.

Ecc 3